

Литвиненко Яна Валеріївна, викладач
кафедри іноземних мов Національної
академії внутрішніх справ

КІНОФІЛЬМИ З СУБТИТРАМИ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

З часом фахівці галузі освіти послідовно й свідомо відходять від традиційних методів викладання. Необхідність застосування нових, експериментальних методів навчання іноземній мові пояснюється специфікою даного предмета, а також з відсутньою можливістю відпрацьовувати мовні навички з носіями мови (особливо в регіональних навчальних закладах).

Численні наукові відкриття, науково-технічні досягнення спричиняють ланцюгову реакцію змін у всіх сферах, не є виключенням і сфера освіти. Актуальним стає фактор медіаосвіти. Впровадження інноваційних технологій відбувається в сфері як природничих наук, так і гуманітарних.

У зв'язку з складною комунікаційною й культурною ситуацією у світі, можна стверджувати, що попит і бажання володіти іноземною мовою (англійською, як мовою міжнародного спілкування, у першу чергу) продовжують зростати й набирати оберти. Попит породжує пропозицію, і освітні пропозиції/програми/методи приймають нові форми. Серед освітніх нововведень - сучасних способів і засобів вивчення іноземної мови - можна виділити: телепередачі, відеоуроки/відеолекції, онлайн-конференції та вебінари, мовне програмне забезпечення, вебсайти/форуми, соціальні мережі для аматорів/вивчаючих іноземні мови, аудіокурси, подкасти, репетиторство з носієм мови за допомогою Skype та Google +, освітні додатки та ін. Використання аудіовізуальних продуктів, у конкретному випадку - кінофільмів із субтитрами, є вже перевіреним дидактичним механізмом і в порівнянні з перерахованими вище механізмами більше вивченим з лінгводидактичної точки зору.

Кінофільми із субтитрами як аудіовізуальний матеріал для роботи на заняттях іноземної мови при коректному застосуванні можуть виявитися дуже практичним, оскільки подібний матеріал являє собою полікодовий текст [1, 117].

Перевага даного виду тексту як дидактичного ресурсу полягає в тому, що подібні тексти є високоінформативними. У випадку, якщо студентами не сприймається той або інший сегмент інформації на слух, він може бути заповнений за рахунок відеоряду. Крім цього динаміка сюжетної лінії кінопродукта дозволяє в більшій/меншій мірі утримувати увагу студентів на певний період часу й занурити їх у близьке до природного спілкування середовище.

Використання аудіовізуальних матеріалів (відеоролики, рекламні ролики, новини, мультфільми, коротко- і повнометражні фільми) із субтитрами досить популярно й часто зустрічаються на заняттях в університетах, загальноосвітніх школах, мовних школах, на мовних курсах. Пояснюється це тим, що кінофільми - це популярний інформаційно-розважальний ресурс, завдяки якому можна зацікавити тих, кого навчають, і мотивувати до подальшого вивчення, тому їх і виділяють серед інших аудіовізуальних продуктів. Методологічно важливим є те, що кінофільми:

- тематичні, (є практичним, оскільки до досліджуваної теми можна підібрати фільми з відповідним змістом);
- відображають соціокультурні аспекти (разом з вивченням мови запускається паралельний процес лінгвокультурної адаптації, в студентів поповнюються фонові знання);
- можуть бути різної тривалості (дає викладачеві можливість спланувати/організувати навчальний процес).

Відповідно до лінгвістичної класифікації субтитри поділяються на інтралінгвістичні (мовою оригіналу; транскрипт), інтерлінгвістичні (перекладені) і двомовні або білінгвальні. Перегляд фільмів з кожним з перерахованих вище типів субтитрів має свої особливості й переваги.

Так, кінофільми з інтерлінгвістичними субтитрами будуть

доречні при роботі з студентами початкового рівня володіння іноземної мови (basic, A1, A2). Переклад у цьому випадку вкрай необхідний, але користь від перегляду подібних матеріалів не залишає сумнівів, оскільки в студентів відбувається поступове залучення до особливостей мови (фонологічних зокрема), розвивається слухове сприйняття іноземної мови. Важливо відзначити, що засвоєння структури/граматики іноземної мови в студентів з базовою компетенцією відбувається на несвідомому/інтуїтивному рівні.

Матеріали з інтралінгвістичними субтитрами більше призначені для студентів із «пороговим» і/або просунутим рівнями (intermediate, advanced, B1, B2, C1). Наявні знання дозволяють вивчаючим мову дивитися фільми в оригіналі, при цьому процес освоєння мови, як правило, стає більше ефективним. Студенти поповнюють лексичний запас і процес засвоєння й запам'ятовування лексичних одиниць відбувається більш інтенсивно, оскільки текстова інформація надана аудіопідтримкою і відеореферентами. Відеоматеріали з субтитрами зобов'язують студентів опрацьовувати повідомлення одного висловлення триразово (відео, аудіо й текст субтитру), внаслідок чого підвищуються показники запам'ятовування нових слів і їхнього правопису [2, 211]. Також студенти починають розмежовувати денотативні й конотативні значення, пізнають стилістичну систему мови, закріплюють і осмислюють правила, норми, виключення та ін.

Використання кінопродукції з білінгвальними субтитрами представляється доцільним при роботі зі студентами, спеціальність яких - переклад. Двомовні субтитри служать наочним і практичним посібником щодо перекладацьких стратегій, трансформацій, рішень і знахідок. Даний вид дидактичного механізму недостатньо вивчений, але являє собою перспективну нішу для досліджень.

Якщо говорити про кінофільми із субтитрами в цілому й порівнювати їх з іншими дидактичними матеріалами, то можна виділити багато позитивних якостей:

1) розвивається аудитивна компетенція, засвоюються вимова, інтонація, фонетичні особливості мови; поліпшується фонематичний слух, розпізнаються акценти, діалекти досліджуваної мови;

2) полікодовість сприяє більш інтенсивному процесу мислення, сприйняття й запам'ятовування;

3) у випадку нерозуміння якогось сегмента інформації додумування відбувається за рахунок аудіовізуальної підтримки;

4) освоюються не тільки вербальні навички комунікації, але й невербальні, тобто мова тіла, жести, міміка й інші комунікативні невербальні елементи, які властиві носіям тієї або іншої лінгвокультури;

5) паралельно відбувається лінгвокультурна адаптація, пізнання іншомовних реалій, будуються асоціативні зв'язки;

6) підвищується швидкість читання досліджуваною мовою;

7) удосконалюється правопис;

8) перегляд у цьому випадку - процес освітній, але також розважальний та інформаційний.

Незважаючи на численні переваги, перегляд фільмів із субтитрами на заняттях - процес не завжди ідеальний. До можливих недоліків даного дидактичного механізму варто віднести наступні:

1) існує ризик, що перегляд фільму може перетворитися в його "прочитання", субтитри можуть перешкоджати одержанню задоволення від перегляду кіновитвору;

2) існує ризик, що студенти можуть не встигнути прочитати той або інший субтитр і упустити істотну інформацію;

3) у силу технічних особливостей перекладу за допомогою субтитрів те, що представляється в писемній формі, може відрізнитися від того, що звучить в усній формі (застосування перекладацьких трансформацій, таких як скорочення, опущення).

У випадку з освоєнням іноземної мови за допомогою перегляду фільмів мовою оригіналу з перекладними субтитрами необхідно також відзначити, що виділяють два види вивчення мови: 1) цілеспрямоване, коли для глядача кіноперегляд є процесом не тільки розважального характеру, але й усвідомленого освітнього впливу; 2) ненавмисне, коли в силу певних обставин глядачеві доводиться користуватися текстовим супроводом. Ненавмисне освоєння мови має особливе місце в країнах, регіонах, де існують дві офіційні мови, і телевізійна продукція й кінопродукція забезпечуються перекладними субтитрами, або в країнах, у яких субтитри є домінуючим видом аудіовізуального перекладу.

Проведені дослідження й теоретичний аналіз дозволяють стверджувати, що застосування аудіовізуальних матеріалів - кінофільмів із субтитрами - при вивченні іноземної мови передбачає багатозадачний режим роботи (перегляд, читання, прослуховування, сприйняття, переклад, осмислення). Саме в даному багатозадачному режимі роботи полягає надпрактичність фільмів із субтитрами як дидактичного матеріалу. Незважаючи на те, що процес перегляду й сприйняття досить інтенсивний, не варто забувати про розважальний характер матеріалу, що лише підсилює ефективність вивчення іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Магомедова М.О., Полозова О.С. Использование видеофильмов при обучению иностранному языку// Современная наука. 2011. №3.
2. Федоров А.В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза. М., 2007.